

feininger

galerija suvremene umjetnosti

lyonel feininger

zagreb, 19. II — 11. III 1965

ovu pokretnu izložbu »INTIMNI SVIJET
LYONELA FEININGERA« organizirao je Muzej
moderne umjetnosti u New Yorku pod
pokroviteljstvom ICOMa, u suradnji sa
galerijom suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Ova je izložba Lyonela Feiningera posvećena svojevrsnim vidovima unutrašnjeg stvaralačkog života u djelu i nastajanju jednog od najznačajnijih slikara Amerike. Prisni svijet stvaralaštva samo je u nekolicine umjetnika ovako izrečen, i to onih koji su bili inovatori u 20. stoljeću. Na ovoj je izložbi pokazano manje poznato obličje Feingerove umjetnosti — svijet proćućen osjećajima, svijet hirovitosti i srdačnosti koja postoji u ljestvici ljudskog bića.

Istraživanja forme i svjetla, arhitektura linija i planova, monumentalnost i suzdržanost obilježavaju Feingerovu individualnost kao slikara. Međutim, manje su znani oni bitni stvaralački poticaji u njega, ono područje njegovog likovnog govora koje putem mašte, osjećaja i humora određuje taj lični izraz. Upravo to područje Feingerovog izraza žarišna je tačka ove izložbe.

Feinger je rođen u St. Marks Placeu u New York Cityju 17. srpnja 1871. godine. Šestnaest godina kasnije njegovi su roditelji, koji su bili profesionalni muzičari, pošli na put u Njemačku i povelili sa sobom svog sina. On je ostao u Evropi, pretežno u Njemačkoj, skoro pola stoljeća. Godine 1936. se vraća u Sjedinjene Države, a slijedeće se godine nastanio u New Yorku. Poštovan i ljubljen od svih onih koji su ga poznavali umire 13. siječnja 1956. godine.

Izbor djela za ovu izložbu posve je ličan sa Feingerovim gledištima. On se ovdje na samom početku pojavljuje u comic stripu kao »your Uncle Feinger« koji pokazuje svoje junake iz stripa kao marionete. Poneki crteži i akvareli nastali su povodom godišnjica; najočividniji je 17. srpanj, njegov vlastiti rođendan. Igre riječima sa njegovim imenom, kao »Einfinger«, »Leinol« i »Papileo«, ponekad su potpisi na nekim bakropisima i crtežima kao i akvarelima poklonjenim od njegove supruge Julije i njihova tri sina.

Sjećanja na brodove koje je kao dijete viđao u njujorškoj luci zadržana su u njegovu pamćenju i postala su dio ikonografije njegove umjetnosti. More, njegovi brodovi, škune i parobrodi uvijek su očaravali Feingera. On je sa svojim sinovima gradio modele brodova, koje je zatim brodio i fotografirao. Crteži brodova na ovoj izložbi nastali su između godine 1930. i 1950. i Feinger ih je čuvao za sebe.

Poput dva njegova suvremenika, Johna Marina u Sjedinjenim Državama i Jacquesa Villona u Francuskoj, stekao je i Feinger ugled grafičara prije no što se posvetio slikarstvu. Njegova prva uljena slika nastala je u Parizu u proljeće godine 1907, kada je već bio dobro poznat kao ilustrator u Njemačkoj i u Sjedinjenim Državama. Najranija su djela na ovoj izložbi karikature iz godine 1901, dvije serije šaljivih stripova štampane u »The Chicago Sundry Tribune«, i crtež iz godine 1907. »Mlinar i njegovo dijete«, objavljen u francuskom časopisu »Le Témoin«.

Kao crtača njega je potpuno prirodno i na samom početku djelovanja privlačila litografija i bakropis. No drvorezi su, međutim, najpoznatiji dio njegova grafičkog rada. Njegove uglate krivulje, njegovi odsječeni ritmovi i njegovi hrabri kontrasti svjetla i tame uvijek se ponavljaju u tehnicama crnog i bijelog. Feinger je počeo rezati drvene ploče godine 1918. Godinu dana kasnije pozvao ga je Walter Gropius da u Weimaru osnuje »Bauhaus«, gdje Feinger postaje nastavnik. Drvorez »Katedrala«, koji je uključen u ovu izložbu, načinio je Feinger za prvi manifest ove visoke škole. Nakon zatvaranja »Bauhauusa« godine 1932. mnoge su kompozicije tih ranih drvoreza postale izvor stvaranja slika na platnu. Tako je drvorez »Divertissement« iz godine 1918. mnogo kasnije, godine 1946, ponovljen kao slika slikana uljem na platnu.

Feingerovi kontakti sa kubizmom u Francuskoj i njegova povezanost sa »Bauhausom« u Njemačkoj (1919—1932) samo su naznačeni na ovoj izložbi, ali je zato istaknut njegov razvoj nakon godine 1940, u vrijeme kada su opet, kao u ono rano vrijeme rada na ilustracijama, izvori njegove imaginacije nostalgija i igra duhovitih dosjetaka. Neki akva-

reli iz kasnog perioda prožeti su preobiljem životnog veselja, a drugi opet krajnje su introspektivni. Feininger iskorištava spontanost svojstvenu tehnici akvarela, a »gotički« element, toliko karakterističan za mnoge rane crteže, potpuno nestaje.

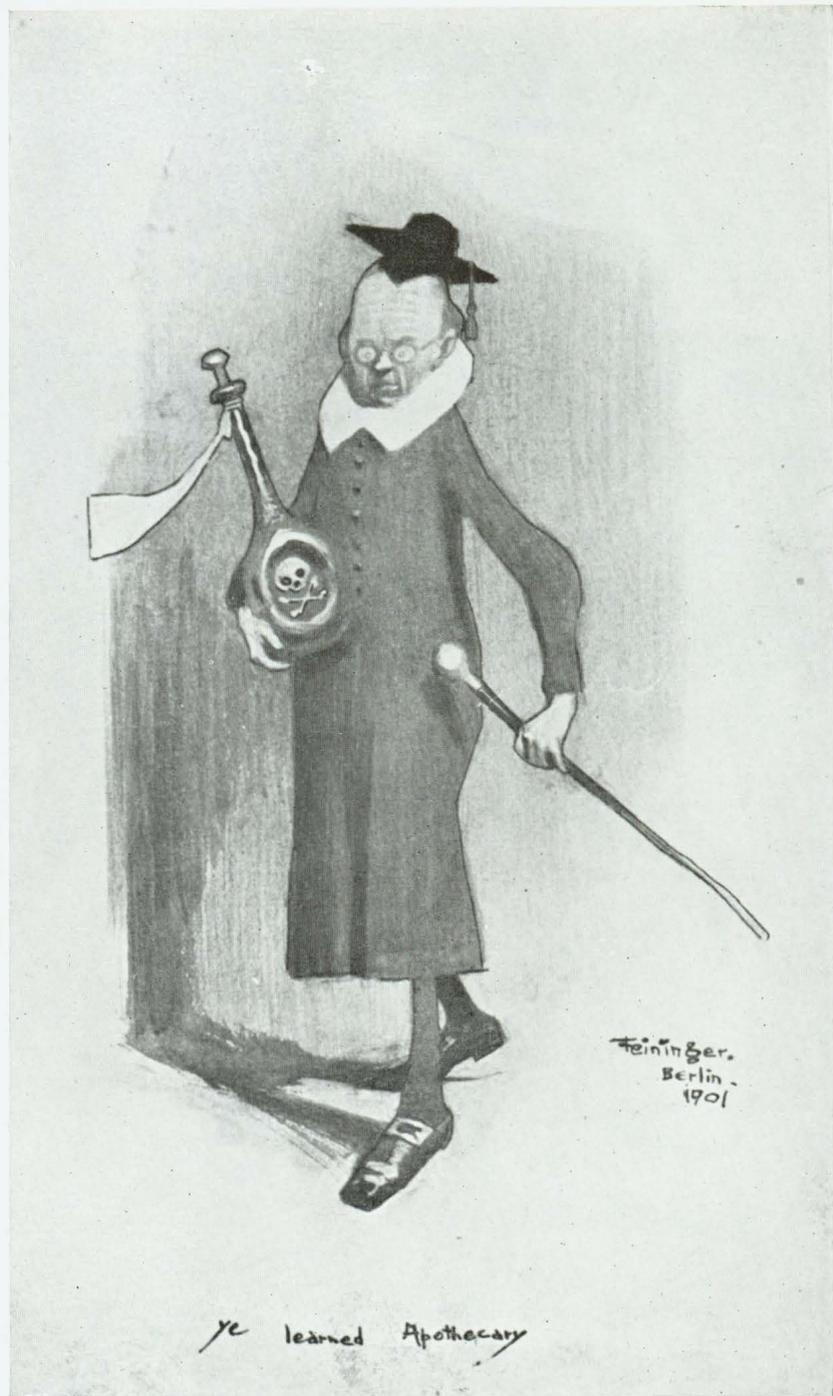
»Iz najdubljeg dna moje duše« — rekao je jednom Feininger — »javlja se gotovo bolni nagon za realizacijom unutarnjih spoznaja; obuzima me neodoljiva želja, nezemaljska nostalgija da doživljava iz prošlosti uzdignem na svijetlo dana«. Bića koja naseljavaju njegove kasne akvarele podjednako su stvorenja sjećanja kao i stvorenja kreativne snage. Ova su bića stvarna i neobična i uvijek ljudska. Personifikacije raspoloženja otkrivaju nam čovjeka-umjetnika sa humorom, srdačnosti i ponekad patosom. Te kasne akvarele je radio za sebe i svoju porodicu. Jednom je naumio velikom zidnom slikarijom pokazati taj svoj svijet široj publici, ali taj je projekt propao. Sačuvala se samo skica koja je izložena na ovoj izložbi.

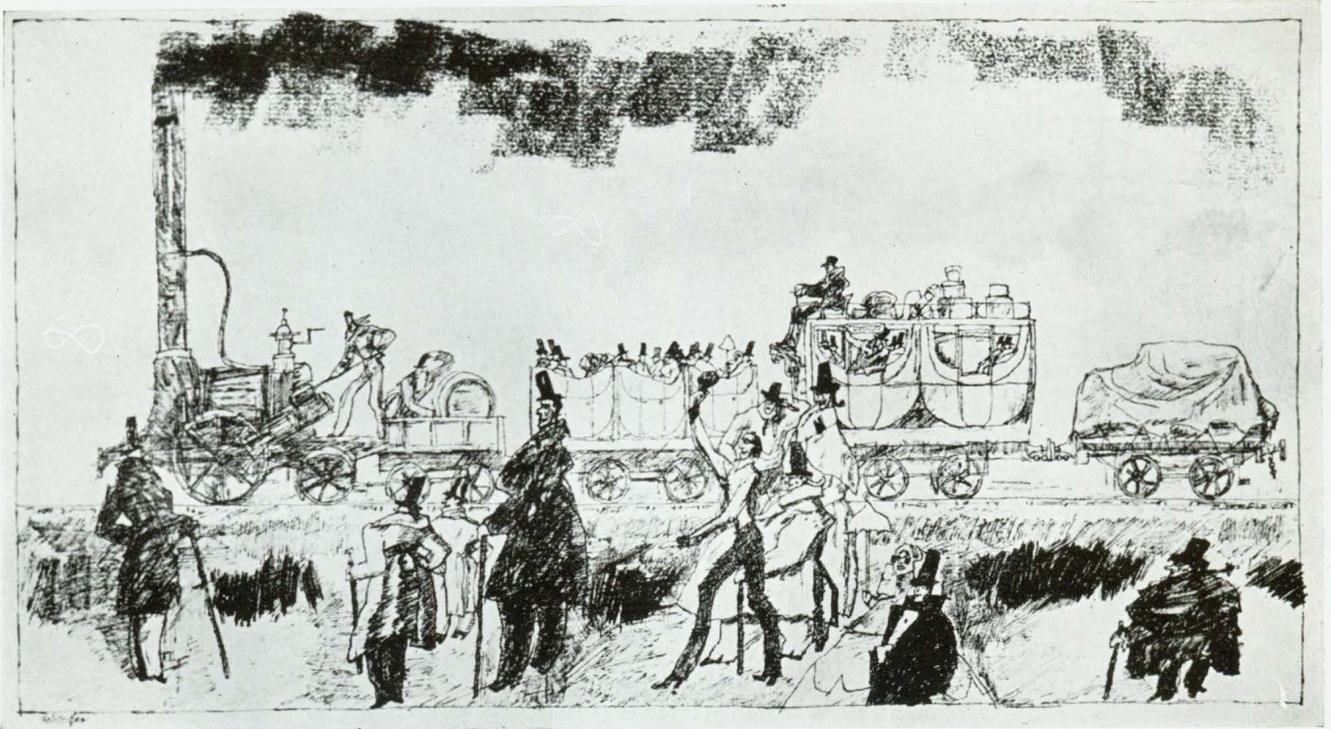
Izložba Lyonela Feiningera ne pokušava biti retrospektiva cjelokupnog razvoja njegove umjetnosti, ona ne obuhvaća ni jedno ulje na platnu; sva su izložena djela načinjena na papiru. Akvareli, crteži, litografije, bakropisi, drvorezi i štampane karikature ne pokazuju samo umjetnikova formalna nastojanja već često upućuju i na intimne impulse i najosjetljivije reflekse čovjeka samog. Većina crteža i akvarela, kojima je tema pretežno ljudska figura, nije bila do sada uopće izložena. Osim dva izuzetka ova su djela posuđena od umjetnikove porodice. Pretežni dio grafičkih listova sakupljen je od umjetnika, njegove supruge i mene, prije umjetnikove smrti 1956. godine. Ova je izložba prvi put pokazana javnosti u Museum of Modern Art u New Yorku prije dvije godine.

Feininger ne pripada ni jednoj školi, ni jednom pokretu; njegov opus ne podliježe ni jednoj prikladnoj klasifikaciji: Jedan od najvećih američkih umjetnika potpuno se poistovjećuje sa razvojem umjetnosti u Njemačkoj dvadesetog stoljeća. On je inovator koji nema sljedbenika, ali njegovo je nasljeđe njegovo vlastito djelo, tekovina tako ugledna po dosljednoj kvaliteti, kao što je to bio njegov život po ličnoj neporočnosti.

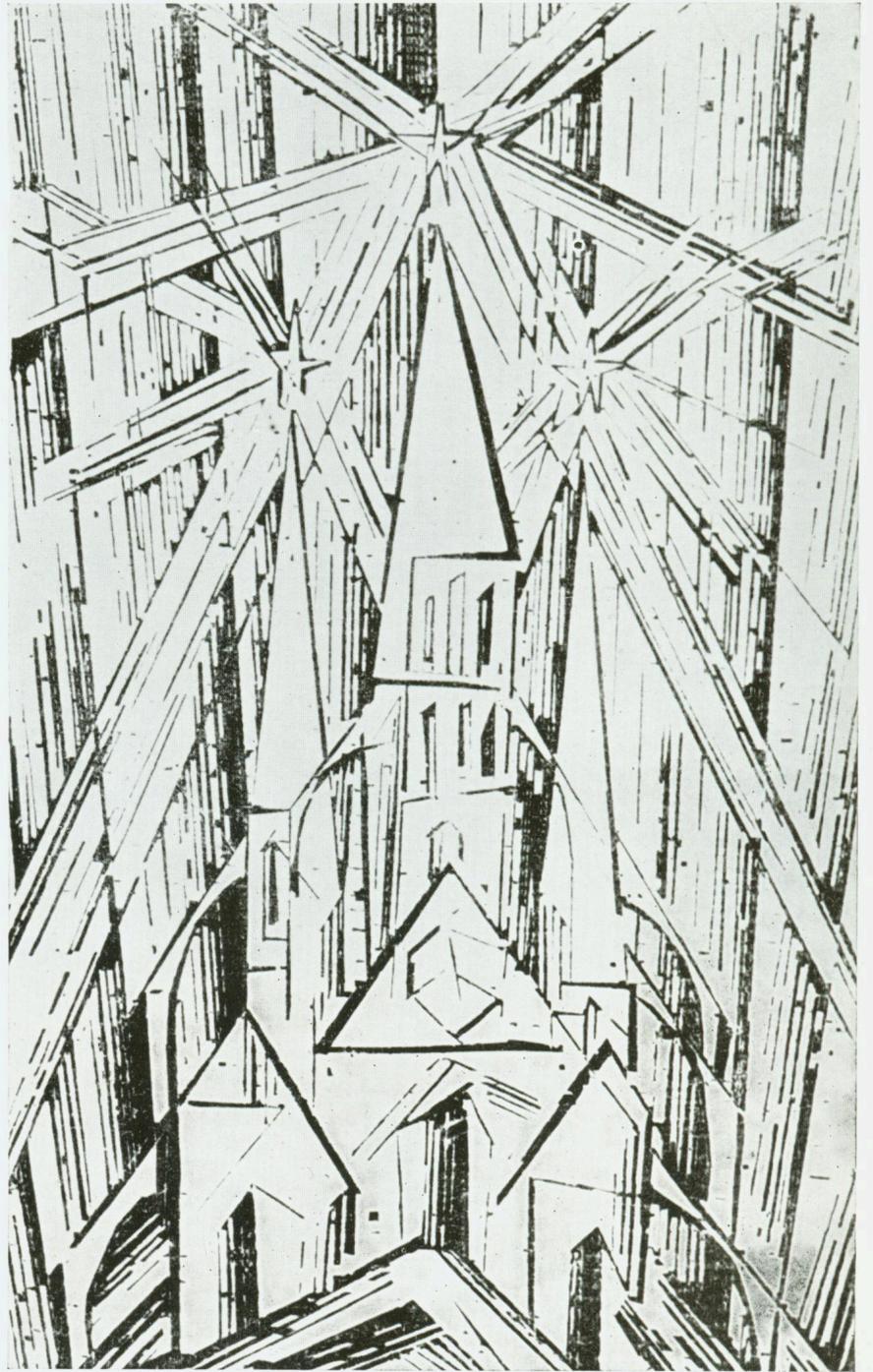
staromodni vlak, 1911

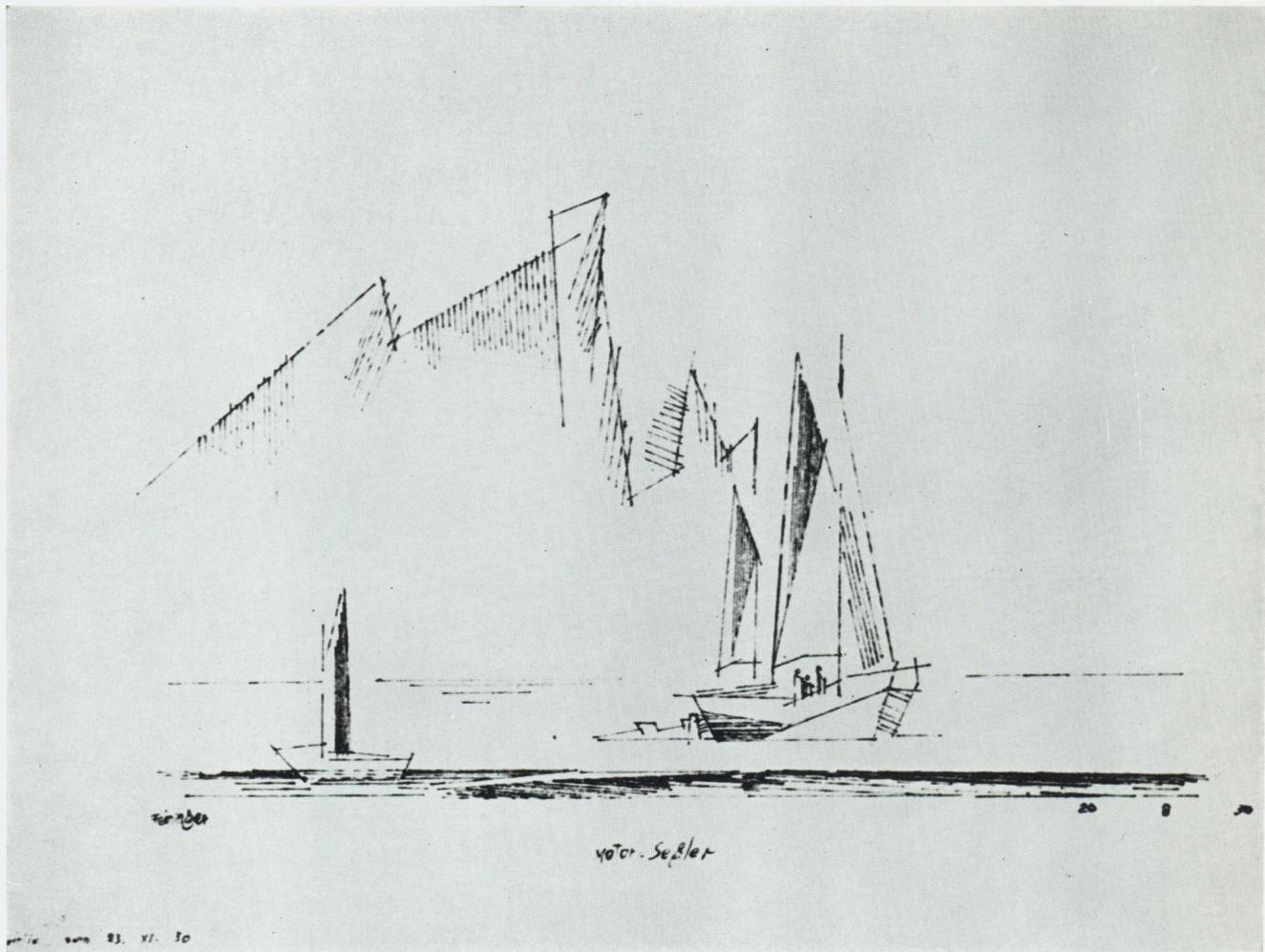

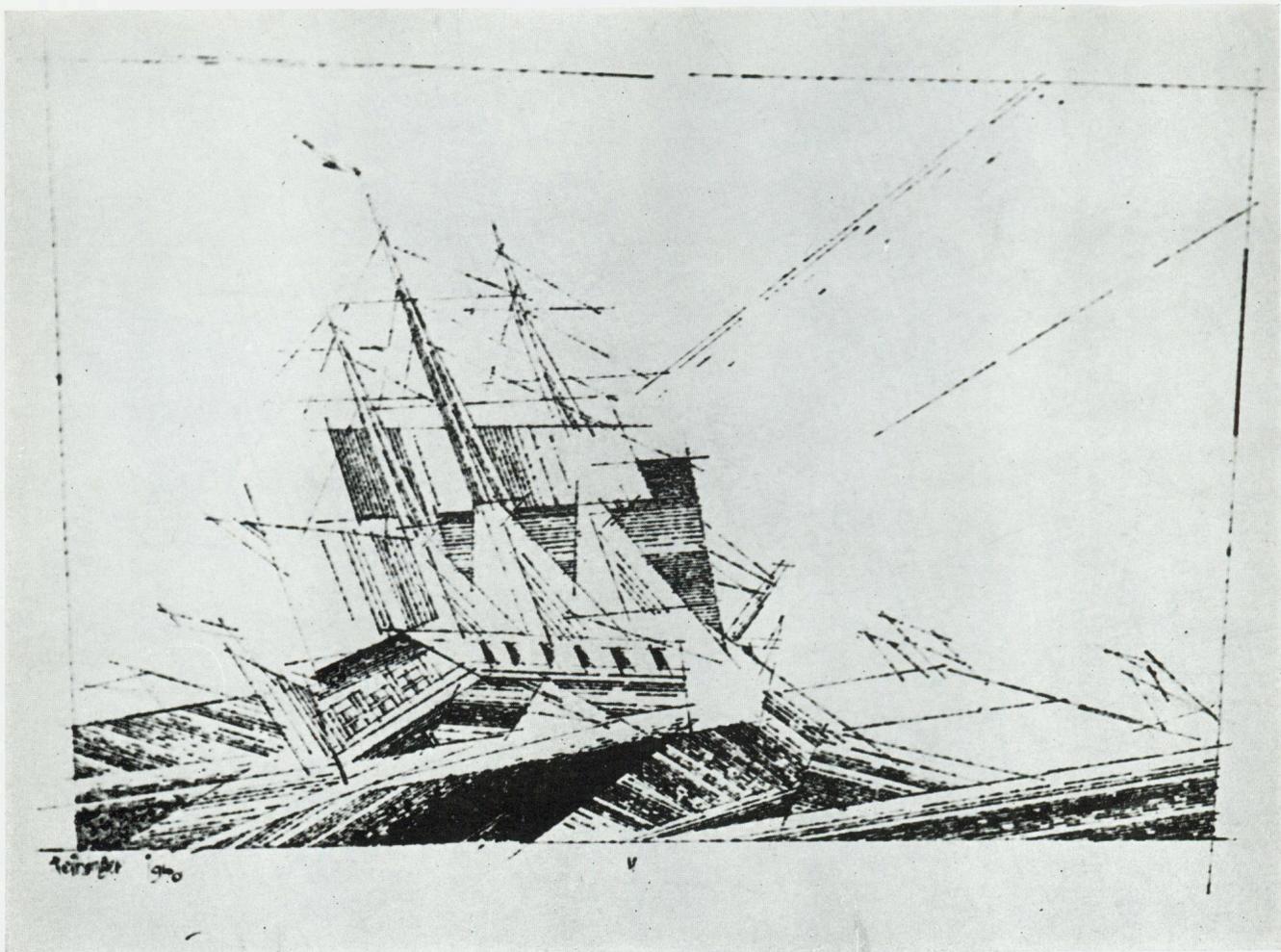
promenade, 1918

pobjeda, 1918

katalog

1	UCENI APOTEKAR	1901	olovka/gvaš/pero/tinta	220 × 140 mm
2	PRVE SKICE ZA SERIJU KARIKATURA »THE-KIN-DER-KIDS«	02.1906	akvarel/olovka/pero/tinta	311 × 241 mm
3	UJAK FEININGER PREDSTAVLJA »THE-KIN-DER-KIDS«	29.04.1906	polutonski tisak na roto-papiru	594 × 453 mm
4	»THE KIN-DER-KIDS« U INOZEMSTVU	6.05.1906	polutonski tisak na roto-papiru	594 × 453 mm
5	SPASAVALAČKA EKSPEDICIJA »THE KIN-DER-KIDS«	1.07.1906	polutonski tisak na roto-papiru	594 × 453 mm
6	SVIJET MALOG WILLIE WINKIA	2.09.1906	polutonski tisak na roto-papiru	597 × 452 mm
7	SVIJET MALOG WILLIE WINKIA	30.09.1906	polutonski tisak na roto-papiru	597 × 452 mm
8	SVIJET MALOG WILLIE WINKIA	4.11.1906	polutonski tisak na roto-papiru	597 × 452 mm
9	STARA LOKOMOTIVA	1906	litografija	158 × 321 mm
10	MLINAR I NJEGOVO DIJETE	1907	ugljen/kreda/pero/kist/tinta	285 × 231 mm
11	ZELENI MOST	1910	bakropis	268 × 196 mm
12	STAROMODNI VLAK	5.02.1911	akvarel/olovka/pero/tinta	241 × 317 mm
13	»THE DISPARAGERS«	22.09.1911	bakropis	218 × 262 mm
14	U GRADU NA KRAJU SVIJETA	12.07.1912	pero/tinta	312 × 240 mm
15	VRATA	4.09.1912	bakropis/suha igla	271 × 199 mm
16	MLIN	1912	bakropis	138 × 214 mm
17	»DIVERTISSEMENT: FISHING SMACKS«	1918	originalna ploča za drvorez	124 × 162 mm
18	»DIVERTISSEMENT: FISHING SMACKS«	1918	drvorez	123 × 165 mm
19	FIGURE	1918	dva drvoreza	211 × 122 mm
20	ČOVJEK S ROGOM	1918	drvorez	217 × 176 mm
21	ČOVJEK S ROGOM	1918	drvorez	213 × 180 mm
22	NOĆ	1918	drvorez	117 × 175 mm
23	LJUDI NA GATU	1918	akvarel/tuš/pero/tinta	162 × 263 mm
24	DUGA	1918	akvarel/tuš/pero/tinta	164 × 245 mm
25	ZALAZ SUNCA U PLANINAMA	1918	drvorez	405 × 499 mm
26	POBJEDA	1918	akvarel/pero/tinta	365 × 314 mm
27	POBJEDA	1918	akvarel/pero/tinta	345 × 305 mm
28	PROMENADA	1918	drvorez	371 × 295 mm
29	ZGRADE	2.07.1919	drvorez	470 × 365 mm
30	ŽELJEZNIČKI VIJADUKT	1919	drvorez	329 × 425 mm
31	ULIČNA SVJETILJKA	1919	drvorez	170 × 252 mm
32	KATEDRALA	1919	drvorez	305 × 190 mm
33	VRATA	1920	drvorez	407 × 449 mm
34	MOTORNI BROD	20.08.1930	pero/tinta	284 × 379 mm
35	JEDRENJAK AMERIKA	14.05.1933	akvarel/tuš/pero/tinta	284 × 379 mm
36	FIGURE (po skicama nastalim u Parizu 1907—1908)	11.10.1936	akvarel/pero/tinta	293 × 229 mm
37	»LAID UP«	26.08.1938	pero/tinta	200 × 278 mm
38	IZLET	1940	akvarel/pero/tinta	314 × 479 mm
39	GALIJA	1940	pero/tinta	279 × 387 mm
40	BEZ NASLOVA	9.09.1941	pero/tinta	281 × 372 mm
41	SEOSKI PUT	1942	akvarel/ugljen/pero/tinta	426 × 581 mm
42	»DEJECTION«	1945	akvarel/tuš/ugljen/pero/tinta	240 × 315 mm
43	LJUDI I DUH	1945	akvarel/ugljen/pero/tinta	236 × 319 mm
44	ŠETNJA U SNU	1945	akvarel/ugljen/pero/tinta	288 × 395 mm
45	FIGURE KOJE HODAJU	1949	akvarel/ugljen/pero/tinta	240 × 312 mm
46	FIGURE	17.07.1950	akvarel/ugljen/pero/tinta	317 × 234 mm

47	BEZ NASLOVA	1950	tuš ugljen/pero/tinta	314 × 484 mm
48	BEZ NASLOVA	1950	akvarel/zlatna boja/pero/tinta	240 × 313 mm
49	BEZ NASLOVA	1950	akvarel/zlatna boja/pero/tinta	198 × 257 mm
50	BEZ NASLOVA	25.09.1952	akvarel/pero/tinta	194 × 295 mm
51	BEZ NASLOVA	1952	akvarel/pero/tinta	193 × 291 mm
52	KIŠA	1952	akvarel/tuš/pero/tinta	259 × 395 mm
53	SKICA ZA PREDLOŽENU ZIDNU SLIKU U PREDVORJU PAVILJONA RODILIŠTA MAGDALENE I CHARLESA KLINGENSTEINA, MT. SINAI HOSPITAL, NEW YORK	1953	akvarel/zlatna boja/pero/tinta	243 × 624 mm
54	OPROŠTAJ S 82. GODINOM	16.07.1954	akvarel/pero/tinta	156 × 240 mm
55	VRUČINA	1954	akvarel/pero/tinta	198 × 282 mm
56	BEZ NASLOVA	1954	akvarel/pero/tinta	158 × 200 mm
57	BEZ NASLOVA	1954	akvarel/pero/tinta	158 × 260 mm
58	BEZ NASLOVA	1954	tuš/pero/tinta	179 × 242 mm
59	BEZ NASLOVA	1954	akvarel/pero/tinta	160 × 156 mm

Vlasnici:

ZBIRKA JULIA FEININGER, NEW YORK

Katalog br.: 1, 2, 10, 14, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 34, 35,
36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58.

THE MUSEUM OF MODERN ART, NEW YORK

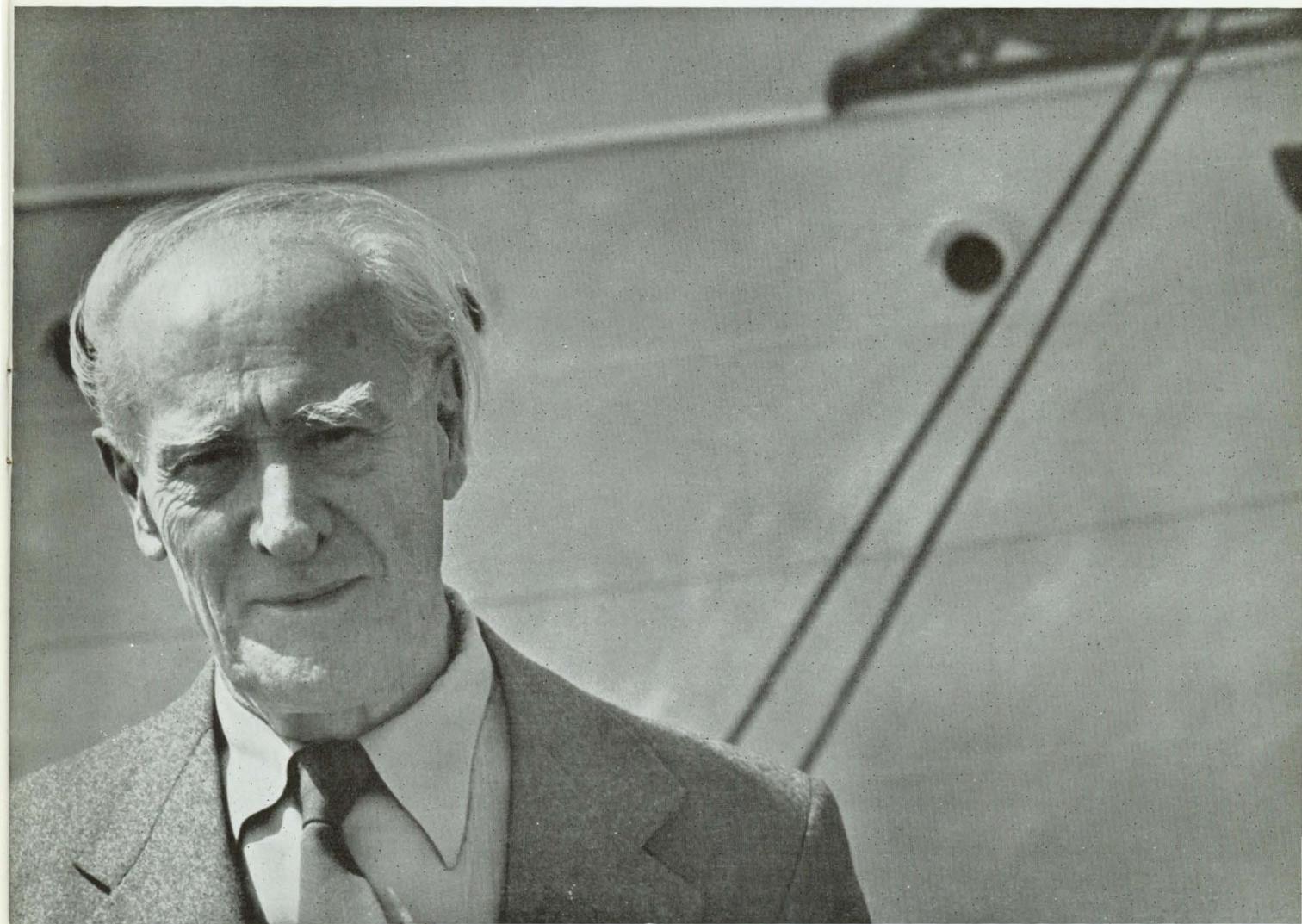
Katalog br.: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 18, 19, 22, 25,
28, 29, 30, 31, 32, 33.

ZBIRKA T. LUX FEININGER, CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS

Katalog br.: 12.

ZBIRKA ANDREAS FEININGER, NEW YORK

Katalog br.: 42, 53, 59.

LYONEL FEININGER rođen 17. srpnja 1871 u New Yorku. Otac Carl Feininger bio je violinist i kompozitor; majka Elizabeta Lutz bila je pjevačica i pijanistica. Lyonel do 16. godine života živi u New Yorku i posjećuje Sharon, Connecticut i Columbiju, Južna Carolina.

- 1880 Započinje kod svog oca učiti violinu. Svira koncerte sa 12 godina.
- 1887 Odlazi u Njemačku zbog studija muzike. Po odlasku u Hamburg odluči se, međutim, da postane slikar.
- 1887—1891 Studira na školi za primijenjene umjetnosti u Hamburgu i na Akademiji za likovne umjetnosti u Berlinu kod Hanckea i Waldemara Friedricha. Uči francuski jezik na Collège St. Servais u Liègeu.
- 1892—1893 Odlazi na šest mjeseci u Pariz i studira akt u školi Colarossija.
- 1893—1906 Živi u Berlinu i radi kao karikaturist i ilustrator za časopise »Ull« i »Lustige Blätter«.
- 1906—1907 Živi dvije godine u Parizu. Crteži za »Le Témoin« i za »Chicago Sundry Tribune« kuda svakog tjedna šalje po dva komična stripa, »The Kin-der-Kids« i »Wee Willie Winkie's World«.
- 1907 Napušta crtanje karikatura i posve se posvećuje slikarstvu.
- 1908 Odlazi u Zehlendorf kod Berlina. Putuje dva puta u London.
- 1911 Posjećuje Pariz. Susreće Delaunaya i ostale. Upoznaje djela kubista.
- 1913 Na poziv Franza Marca izlaže sa »Plavim jahačem« na »Prvom jesenskom salonu« u Berlinu.
- 1919—1924 Podučava slikarstvo i grafiku na »Bauhausu« u Weimaru.
- 1925—1933 Kao majstor bez nastavnčkih dužnosti djeluje na »Bauhausu« u Dessau.
- 1921—1926 Komponira za orgulje fuge koje se izvode u Njemačkoj i Švicarskoj.
- 1924 Sa Kandinskim, Kleeom i Javlenskim formira grupu »Plava četvorica« koja izlaže u New Yorku, Chicagu, na zapadnoj obali Sjedinjenih Država Amerike i u Meksiku (1925—1934).
- 1924—1935 Ljeta provodi u Deepu, Pommeranija. Ljeto 1931. proveo je u Bretanji.
- 1929—1931 Živi svake godine po više mjeseci u gradu Halle i radi u jednom od gradskih ateljea gdje treba naslikati djelo koje grad Halle želi pokloniti gradu Magdenburgu. Najzad je gradska uprava u Halleu otkupila 11 slika i 28 crteža za Moritzburg-Museum.
- 1931 Velika retrospektivna izložba u berlinskoj Nacionalnoj galeriji povodom njegova šezdesetog rođendana. Poslije 1933. njegova su djela prikazivana na izložbama »entartete Kunst«.
- 1936 Vraća se prvi put u Ameriku i tamo djeluje kao nastavnik na ljetnom tečaju u Mills College, Californija. U jesen preko Švedske dolazi u Berlin. Odlučuje se konačno vratiti u Ameriku.
- 1937 Povratak u Ameriku. Ponovno predaje na ljetnom tečaju u Mills College. Nastanjuje se u New Yorku. Ljeto provodi u Falls Village, Connecticut.
- 1938 Narudžba za zidne slike u »Marine Transportation Building« i »Masterpieces of Art Building« na Svjetskoj izložbi u New Yorku, godine 1939.
- 1944 Prva velika izložba u Americi u Museum of Modern Art u New Yorku gdje izlaže zajedno sa Marsdenom Hartleyem.
- 1945 Ljetni tečaj u Black Mountain, Sjeverna Carolina.
- 1947 Izabran za predsjednika »Federation of American Painters and Sculptors«.
- 1949 Druga nagrada Carnegie-Instituta, International Exhibition, Pittsburgh.
- 1955 Počasni predsjednik »Federation of American Painters and Sculptors« i član »National Institute of Arts and Letters«.
- 1956 New York, 13. siječnja, smrt.

